

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱՐԻ ԵՐԿՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԻԱ ԸԱԲԱԹ 30 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 1861

ԹԻՒ 665

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՆԻԱ, 30 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ

Այսօրվ մէջ զինուորական պատրաստութիւնն ինքնին մեծ գործունէութեամբ կը շարունակուին միշտ և պատերազմը անմիջապէս պիտի հրատարակուի եթէ Վերիկոյ Սիւրբալ-Նահանգաց կառավարութիւնը մերժէ ընդ Սեմին Վրիտանիոյ օրինաւոր պահանջները։ Այսու ամենայնիւ այս երկու տերութեանց մէջ պատահած զգաւոր վեճը բարեկամօրէն լծնալու յոյսը երթալով կը հաստատուի, և Վերիկոյ հասարակութեան խոհեմ մտքը սկսած ծանրագէտ մտածել ի վերայ կործանիչ հետեւութեանցը պատերազմի մը ընդդէմ։ Այսօրվ, այնինչ հաւաքալին Նահանգաց դէմ եղած կռիւն սաստկանալով վերայ է ու երբ և ինչպէս վերջանալը տակաւին յայտնի չէ։

Ինքհանրապէս կը յուսացուի թէ Վաշինգթոնի կառավարութիւնը պիտի պարտաւորի վերջապէս Սեմին Վրիտանիոյ պահանջները ընդունելու։ Վասնզի Վաշինգթոնի գահին վրայ մտերմ պաշտօնական կերպիւ իմաց տուաւ Սիւրբալ-Նահանգաց կառավարութեան թէ այս գործոյն մէջ իրաւունքը Վերիկոյ կողմը կը տեսնուի, և իբրեւ բարեկամ, կը յորդորէ որ Վրիտանիոյ գահին վերջնագիրը ընդունելով, աշխատի բարեկամօրէն լծնալու այս վեճը։

Իտալիոյ երեսփոխանաց ժողովոյն նախագահ մօսիւ Ռաթապիսիւր պաշտօնէն հրաժարեցաւ ի պատճառս իւր անձնական վատաւոյթութեան։ Երբեք ժողովը իւր բոլոր անդամաց համակամութեամբ խնդրեց, որպէսզի մօսիւ Ռաթապիսիւր բարեհաճի իւր բարձր պաշտօնը շարունակելու մինչև բարձրագոյն գործիւր։

Հռոմի խնդիրը միևնոյն կացութեան մէջ կը գտնուի և կերէի թէ Վաշինգթոնի կառավարութիւնը ամենեւին միայն չունի իւր զօրքը Հռոմէն հանելու մինչև որ համաձայնութիւն մի հաստատուի ի մէջ իտալիոյ տերութեան և քահանայապետական կառավարութեան։ Թէպէտեւ այս բանը առայժմ չատ գիտար է, սակայն հարկը և ժա

մանակիս դիպուածական պարագաները վերջապէս պիտի պարտաւորեն զարեւոյն գահը որ ընդունի իտալիոյ տերութեան առաջարկած օրինաւոր պայմանները։

Նաբոլէն հասած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ աւաղակութիւնը գրեթէ բոլորովին ջնջուել է յիշեալ երկրին մէջ, և զիստաւոր քաղաքակրթութեանը ձեռքալու եղած են։

Կամուից տեսուչը բարձրագոյն վերջին մէջ երկար տեղեկագրութիւն մը կարգաց. որուն համեմատ իտալիոյ թագաւորութեան 1862 ամին եկամուտը և ծախքը ի հաշիւ արկանելով՝ 139 միլիոն ֆրանք կը ստանայ։ Այս պակասը լեցնելու համար՝ 139 միլիոն ֆրանքի նոր հարկ (վերկի) պիտի դրուի ժողովրդեան վերայ և մնացեալոյն համար գանձալին տոմսակներ հանուելով շրջաբերութեան մէջ պիտի դրուին։

Իստ երկմանց մօտերս գլխաւոր փոփոխութիւններ պիտի ըլլան պաշտօնէից ժողովոյն մէջ, որուն կացութիւնը օրօտօրէ կը տարաւորուի։

Յայտնի է որ Վատրիոյ կայսրութեան երեսփոխանաց ժողովը տակաւին անկատար կը մնայ, վասնզի ամեն Նահանգները չուղարկեցին իրենց երեսփոխանները և մանաւանդ Հունգարիան մինչև յայտնի կը մնայ երեսփոխաններ յուղարկելու, զանազան պատճառ յառաջ բերելով։ Եւ թէպէտ Վահանագրութեան տնօրէնութեանը նայելով, պէտք է որ յիշեալ ժողովը լման ըլլայ, որպէսզի կարողանայ կայսրութեան վերաբերեալ ընդհանուր գործոց վրայօր որոշումներ ընելու, այսու ամենայնիւ Վատրիոյ երկմանց տեսուչը այս անկատար ժողովոյն առջև դրաւ կայսրութեան 1862 ամին եկամուտը և ծախսը յուղարկելու։ Որուն համեմատ հաշիւ կը ըլլայ թէ 110 միլիոն ֆրանքէն աւելի պիտի պակսի վասն ծախսը 1862 ամին։

Քառասունըութ անգամէ բաղկացեալ մասնաժողով մը կազմուեցաւ որ աչքէ անցնէ և քննէ յիշեալ ցուցակը և անոր փոխօր, ունեցած իւր կարծիքը յայտնէ յատուկ տեղեկագրութեամբ մը։

Կրնէ և զընկերութիւնը հասարակաց-կարծեաց և մասնաւոր այլ ակնածելի շահագիտութեանց հետ հաշտ կը պահէ։

Ասոր համար ահա Տնօրէն ժողովը իրեն սրբազան պարտը կը համարի՝ որ այս տարեկան տեղեկագրութեան մէջ բան մը դուրս չընթէ իր ըրածներէն, իր խորհածներէն, եթէ բարեք մը կայ նշանակելու առանց զգուշութեան և առանց չափաւորեցութեան ընէ զանի, և եթէ պակսութիւն մ'ունի, զայն ևս չծածկէ։ Եւ ինչպէս որ իր բոլոր ըրածները մի առ մի պիտի ըսէ առանց բան մը դուրս ձգելու, անանկ ալ ուրիշին ըրածն իրեն չպիտի սեփականէ։

Իստ հիմնական կանոնադրութեան՝ Տնօրէն ժողովին պաշտօնն է՝ «ստակ հաւաքելու (միջոցները ճշտեցնել, հետզհետէ հաւաքած ստակը ընկերութեան նպատակին ծառայեցնել և վերջապէս զընկերութիւնը շրջալու ու ապահով կերպով իր նպատակին հասցնելու համար ամեն հնարք ի գործ դնել»։

Կրտսնէք, Պարոններ, Տնօրէն ժողովը ընկերութեան նպատակին ծառայն, այլ նոյն նպատակին հասնելու միջոցներուն գործադրութեանը մէջ ազատ է։ Իրեն իշխանութիւն տրուած է ամեն կերպ բանցնելու ստակ հաւաքելու համար, իրեն իշխանութիւն տրուած է ընկերութեան նպատակը ուղղած ժամանակին և ուր որ ուզէ ու ի՞նչ կերպով որ ուզէ

«Մինչև վերջին կէտը չեմք ուզեր յուսահատիլ, կըսէ Վատրիոյ Տնօրէն լուրերը, բարեկամական յարաբերութեանց հաստատուն մնալուն վրայօր ի մէջ։ Այսօր որ յառաջ կը բերէ զգիտարութիւնները և վտանգները՝ որ պիտի ծագին երկու կողմանց համար ի դիպուածի պատերազմի միոյ, մեր միակ նպատակն է ապացուցանել թէ բայ ի բարձրագոյն կարգի վերաբերեալ խնդիրներէ, իրաց բանաւոր տեսութիւնը պէտք է յորդորել զՍիւրբալ-Նահանգները ի գործադրութիւն օրինաւոր (հաստատուն) որ կը ընդգրկուի իրենց մէջ։

«Եւ յառաջ քննենք զծովային կայսրութիւնը յիշեալ երկու տերութեանց։

«Այսօրվ ըստ այսմ մասին այնպիսի յաջող վիճակի մը մէջ է, յորում երբեք չը տեսնուեցաւ ուրիշ որ և է պատերազմի սկիզբը։ Վասնզի իւր բաղկաց վերայ ուրիշ մեծ գիտարութիւն մի չունի, իւր գանձուց վիճակը ամենեւնի հզօրն է, իւր երկրին ձեռագործ արուեստները այնպիսի մեծ յաջողութեան և յառաջադիմութեան մէջ են որ երբեք այս յաջող կացութիւնը ձեռք բերուած չէր, իւր ցամաքի և ծովու գործութիւնները բաղմամբիւ են և խաղաղութեան ժամանակ երբեք այսչափ գործութիւն պատրաստ ունեցած չէր։ Այսօրվ այս ժամանակ 70 հազար հազիւն աւելի ծովային զինուոր ունի և մեծ ու պղտիկ 600էն աւելի պատերազմական շոգեշարժ նաւեր ունի։

«Եւ Վերիկոյ Սիւրբալ-Նահանգները, որոց շոգեշարժ և առաջատար պատերազմական նաւուց թիւը երբեք 80 չէ հասած, մօտերս զգալի կորուստներ ըրին Նորթօքսի նաւարանին այրելով, հետեւեալ իրենց սակաւամիւս նաւատորմը ևս առաւել տկարացաւ։ Այս կողմանէ ունեցած նիւթական շրջադրութիւններն այնչափ մեծ է, որ հարաւային Վերիկոյ ծովը զերտաց պաշարումը հաստատուն պահելու համար, պարտաւորեցան վաճառականի նաւերը գէշ և աղէկ որակից կերպիւ սպառազինելու։ Իսկ յայտնանէ նշանակութեան արժանի է որ իրենց ունեցած պատերազմական նաւերէն

ՔԱՂԱՔԱՐԻ ԵՐԿՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Համագրային բարեգործական ընկերութեան Տնօրէն ժողովոյն, որ կարդացուեցաւ ի 26 նոյեմբերի՝ յիշեալ ընկերութեան ընդհանուր ժողովոյն մեջ։

«Պարոններ,

«1860 հոկտեմբերի 30-ը օրն էր որ Բարեգործական ընկերութիւնը օրինաւորապէս կազմուելով իւր հաստատութեան քարը դրաւ։ Այնքէ ի վեր լման տարի մըն է, Պարոններ, և հիմնական կանոնադրութեան 13-րդ յօդուածը պարտաւորութիւն կը դնէ Տնօրէն ժողովին վրայ՝ այս տարեկան ընթացքին արդիւնքները հաշակել ընդհանուր ժողովին առջև։ Կանոնադրութեան այս տրամադրութիւնը զանազան օգուտներ ունի։ «Եւ ընկերութեան հսկողութիւնը հրաւիրելով Տնօրէն ժողովին բռնած ընթացքին վրայ՝ միշտ անսասան կը պահէ այն փոխադարձ վստահութիւնը՝ զոր Տնօրէն ժողովը և ընդհանուր ժողովը պէտք է ունենան իրարու վրայ և որ առաջին պայմանն է յաջողութեան։

«Երկրորդ՝ ընկերութեան գործքերը ի լուր ամենեւնի քարոզուելով՝ ոմանց անհանգարտ խաղաղութիւնն ու այլոց բանասերութիւնքը զինաթափ

այն կերպով գործադրուելու, բայց ինչ ալ ընէ՝ մէկ հատիկ նպատակի մը պէտք է ծառայէ։ Չկրնար փոխել չկրնար շեղել այս նպատակը, չկրնար ուսումնական դպրոցի մը, հիւանդանոցի մը, կամ ուրիշ ազգային որ և է ձեռնարկութեան նաւերը «ազգին որք, անտէր և չբաւար տղաքը երկրազոր-ծուծութեան և արուեստից զբաղեցնելու համար»։

Ասոնք ըսել պէտք էր, Պարոններ, վասնզի զարմանալի ժամանակներու մէջ կապրինք կոր։ Վասնզի կողմնակցութեան ոգին և ինքնագաւ մոլեգին նախանձը մինչև մարդկային կրից անհպելի կարծուած սփիւռները ելան և սուրբ և անմեղ և ազգային բան մը չմնաց ուր իրենց հետքը արատ չձգէր։ Ուր որ լուսոյ նշուլ մը տեսան՝ հոն սեւ բիծ մը դրին, և ուր որ շտեման նախապաշարմունք՝ հոն հերետիկոսութիւն մը կայ ըսին։ «Մեր նպատակը սուրբ է, Պարոններ, և ասիւ աւելի ի՞նչ սուրբ բան կրնայ ըլլալ որ ազգային հաց ճարելու և անկեալին ձեռք կարկառելու պաշտօնն ունի։ Եւ երկրաքարը կը բերի ու կողմնակցութեանց ցած ու փոքուն շահագիտութիւններ ինչ վերաբերութիւն ունին իւրեն հետ։ Բայց երբ զպարտութեան թեւերուն վրայ անհուն տարածութիւնը թաւալելով՝ մինչև իրեն կը հասնի իրենց չարաբաստիկ ներգործութիւնը, մեր պարտքն է բողբոջել այդ սրբապարտութեան դէմ։

շատը առաջատուոր նաւեր են, որոնք հիւսնաւոր ժամանակ անօգուտ են պատերազմի մը մէջ: Այսինքն պատերազմական շոգեշարժ ֆուէկաթ մը կամ գործիք մը չուտով և շատ գիւրու թեմք կրնայ ձեռք ձգել զանոնք: Ճակատամարտ առաջատուոր նաւեր մը աւելնէն մեծ յաջողութիւնը այն միայն պիտի ըլլայ որ շոգեշարժ նաւուն ձեռքը չանցնի: Այն ինչ այս վերջինը միշտ կրնայ վախճիլ անոր թիւ գանձօթաց հարուածներէն:

«Արեւմտեան Եւրոպայի զինուորական զորութեանց զորս ունին այս երկու տերութիւնները, մանաւանդ որ Սիւրիայի և Նահանգաց կառավարութիւնը արդէն պատերազմի մի ունի հարաւային Սիւրիայի Նահանգաց գէմ, և իւր գանձային վիճակը շատ դժբաղդ և շատ տկար է»:

Անձին Բրիտանիոյ Թագուհւոյն ընկից հանգուցեալ Մարտի 1-ին իշխանին յուզարկաւորութիւնը հանգեւոր գիւտեմբերի 11-23-ին կատարեցաւ ի ի ղնտնի ի մէջ ընդհանուր տխրութիւնը ժողովուրդէն: Բէմադրի զուգորդ և լորտ Բէմադրի, ի պատճառս անձնական տխրութեան, չկրնայ առաջնորդ լինել այս ցաւալի հանգիստին: Որուն մանրամասն արարողութեան լը մեծ համբարութեամբ և արիւրար ներկայ գտնուեցաւ Կալէսի իշխանը, որ հանգուցեւորն մեծ որդին և լնդիւթ Թագաւորական գահին ժառանգն է:

Իսկոտմբերի 11-ին, այսինքն յիշեալ յուզարկաւորութեան օրը ղնտնի վաճառանոցները գոցուեցան և վաճառականաց գրասենեակներուն շատը շաբաթ օրէն մինչև հինգշաբթի օրը գոցուած էին: Բանի մը գործատուները շաբաթ մը գոց մնացին, այլև վաճառականաց ակմանոցը (Պորսա) գոց էր հանգուցեալ իշխանին յուզարկաւորութեան օրը:

Այնտեղի իսլամ օրագիրը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կը հրատարակէ ի վերայ կաշտութեանը, յորում կը գտնուի Կալէսի իշխանը ի պատճառս մահուան իւր օգոստոսիայի հօրը:

«Յայտնիք որ Կալէսի իշխանին համար կրտսերութեան այսինքն անգլափառապետ շրջանը լնցնած է: Թեպետեալ քստ օրինաց անգլափառա կրնամարտի մինչեւ ցնդեմբեր ամիսն 1862, սակայն Մեծին Բրիտանիոյ քաղաքական գանին ժառանգը գրեթէ նոյն հասակին մէջ կը գտնուի գոր ունէր իւր հայրը ամուսնանալու, ժամանակը, եւ իւր մայրը երբոր քաղաքի եղաւ, երկու տարի պզտիկ էր իրմէ: Երբ այս եղեւորեանցը յարեցաւ, ըլլամբ քի Կալէսի իշխանին ընդունած դատարարականը յատկապէս իրեն նկատուի ունեցաւ, զիստեպիսը յորում պիտի գտնուէր»:

Այսինքն հիմա մեր խօսքին կարգին: Տնօրէն ժողովին պաշտօնին սահմանին կը հետեւի, որ ամենէն սոսալ Տնօրէն ժողովին ընկերը պիտի ըլլար ունիլ և քննել այն ամեն միջոցները որ զընկերութիւնն իր նպատակին շուտով ու ապահով կերպով կրնան հաղցնել և անոնց մէջէն ընտրել զայն որ յարմարագոյն ըլլայ: Այս ընտրութիւնն ընկէն ետքը կրնար հասկընալ Տնօրէն ժողովը թէ որքան ստակի և որքան աշխատութեան պէտք ունի, և հետեւեալ ըստ այնմ ճիշդութեւն ստակ հաւաքելու միջոցները և հետզհետէ հաւաքած ստակը ընկերութեան նպատակին ծառայեցնել: Այս բնական կարգին հետեւեալ Տնօրէն ժողովը ամեն բանէ առաջ զընդհանուր հիմնադիւ մը պատրաստելու, որոյ մէջ երեք միջոց ընդունեցաւ ընկերութիւնն իր նպատակին հասցընելու համար: Առաջին և զիստեպիսը միջոցն էր աղջկային ազարակ մ'ստանալ ու այն ազարակին մէջ հողագործը մը հաստատել, որ երկրագործութեան հետ կը գտնուի նաեւ ամենահարկաւոր դատուած ու զիստեպիսը հողագործութեան վերաբերեալ արուեստներու ուսումն ալ, որչափ որ ընկերութեան գրամական վիճակը ներքէ: Ասանկ ազարակ մը ստանալու և ասանկ գալոց մը հաստատուելու համար և անոր յարաւորութիւնն ու բարդաւաճութիւնը ստակ հոլցնելու համար, Տնօրէն ժողովը հաշիւ ըրաւ և գտաւ որ, նախ 150 և առ առաւելն 200 հազար

օր մը, այսինքն քաղաքական գանը պիտի ելլէր, որուն մերձաւոր ժառանգն է իւր ծննդեան ի վեր: Եւ բարեպատէն առիթներ ունեցաւ, զաշխարհ տեսնելու, որոցմէ իւր ծնողը գրկուած գտնուեցան, առանց յիշելու անոնց նախորդները Հանովի տանը, երբ, կը սեմք, այս ամեն բաները յարեցաւ, ըլլամբ, Կալէսի իշխանը այժմ ձեռք բերած պիտի ըլլայ այն կարողութիւնները, որոնք զինքը բարի քաղաք մի պիտի ընեն: Անտարակոյս ասիկա զուտափոյր փոփոխութիւն մըն է. քանզի իստ քիչ ժամանակ կայ որ համալսարանին ուսանողներէն մեկն էր եւ առանց տեղեկութեանց ի վերայ քաղաքական կենաց, այսու ամենայնիւ յիշեալ ծաղկափառա իշխանը քաղաքական գանին աստիճանաց վերայ կը գտնուի այժմ: Խոհմի հօր մը գոյուրեմամբ, զկնի հետո, մնալոյ քաղաքական գործքէն, այնինչ իւր հասակը կը ներքէ միջամուխ ըլլալու անոնց, այսօրուան օրս Կալէսի իշխանը՝ կերպի մը իւր գերազատեմէն գիտաւոր եղաւ. փասնզի անոր արու անդամաց ամենէն մեծն է:

«Քանի մը ամուսան մէջ յայտնի պիտի ըլլայ քի կրնալու է ձեռք բերել ժողովրդեան համարումը գոր վայելեց իւր հայրը, եւ եթէ յանձն Մեծին Բրիտանիոյ ապառնի քաղաքին այնպիսի վեհապետ մի պիտի ունենամբ որ իւր ծնողացը պէս, բոլորով սրտի պիտի աշխատի իւր ժողովրդեան բարօրութեանը համար, կամ այնպիսի վեհապետ մի որ միայն պիտի ընդունի դաշնադրութեան յարգանքը որ կը վերաբերի իւր աստիճանին եւ իւր պաշտօններուն: Բազմաթիւ փորձութեանց երթալով ըլլալով, նորին քաղաքագն բարձրութիւնը պէտք է որ աշխատի արժանի ըլլալու, ժողովրդեան համակրական սիրոյն, դեմ դնելով այն բաներուն որոնք կրնան հետագայէն զինքը իւր մօքը եւ քաղաքային քովէն. որուն յայտնեալ իւր օգնութիւնը հարկաւոր է, նմանապէս դեմ դնելով այն բաներուն որոնք կրնան հետագայէն զինքը ի ծառայութեանէն ազգին, որ հարկաւորութիւնն ունի ամեն խորհրդականներէ գորս կրնայ գտնել»:

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

Յայտնի է որ Բարձրագոյն Գլխին հրամանացը համեմատ, Կոստանդնուպոլսոյ Հայոց երկու տարածայն կուսակցութեան երեսփոխաններէ բաղկացեալ Յանձնաժողով մը կազմուած է, ազգային գործքէրը բարեկարգելու համար:

Յիշեալ Յանձնաժողովը ամսոյս 10-ին կիրակի օրը Գալաթիոյ տուրք եկեղեցին հրաւերելով Կոստանդնուպոլսոյ Թաղական խորհրդոց ատենապետները և ատենադպրները հետեւեալ հրահանգները ստուեր է. զորս Մարտի 514 թուոյն մէջ հրատարակուած կը տեսնենք:

«Ինչպէս որ ազգին կողմէն արդէն որոշուած է, թաղական խորհրդներուն կը վերաբերի թաղին եկեղեցւոյն և դպրոցներուն մատակարարութիւնը և թաղին ազատայ ինամատարութիւնը:

«Այն մատակարարութիւնը և ինամատարութիւնը

զուտուի գրամագլուխ մը պէտք է հիմնարկութեան ծախուցը համար. 24 60000 զուտու տարեկան ծախուց համար. 34 մէկ տարուան ծախքը պատրաստագործը բանալու համար:

Իսկ կը ըլլայ որ Տնօրէն ժողովը այս գլխաւոր միջոցին գործադրութիւնը այն օրը պիտի կրնայ ընել երբ էն քիչ 280000 զուտու կամ 2000 լիտա պատրաստ ունենայ:

Այս երկու հազար լիտան բաժանորդագրութեան միայն ստակը՝ հաւանականաբար մէկ քանի տարի ետ ընկելէ ետ ձեռնարկութեան սկզբնաւորութիւնը: Տնօրէն ժողովը միշտ հաւանականութեան վրայ հաշիւ ընելով մէկ տարուան մէջ բաժանորդութեան 600 լիտա հաւաքել կը կարծէր, որ դպրոցին մէկ տարուան ծախքին համար փանխիկ պէտք եղած դումարն էր: Ուստի պէտք էր ուրիշ միջոց գտնել մնացած 1400 լիտան ալ ծախելու համար, որ մէկ տարեկան կարենայ դպրոցը բանալ: Եւ մէջ մը որ դպրոցը բացուէր ու անիէ ետ ընկերութիւնը տարուէ աւելի 600 լիտա տար շարունակէր, 5 տարին ազարակը այն աստիճանի բարդաւաճութեան կը հասնէր որ աւելի ետ ձեռնարկութեան համար դրսէն մէկ ստակի պէտք չմնալով և ընկերութիւնն ալ մէկ ստակ մը չվճարելով՝ ազարակին եկամուտովը դպրոցին բոլոր ծախքը կրնար հոգացուիլ և ասով ընկերութիւնը յընէր նէ ալ հաստատութիւնը կանգուն կը մնար:

ապահովելու համար, ազգը թաղական հասոյթներէն ի զատ թաղական տուրք մը հաստատուած է: Մինչև հիմա այս տուրքը կանոնաւորուած չըլլալուն, Յանձնաժողովը կը հրաւիրէ զթաղական խորհուրդս հետեւեալ դիտողութիւնները կրնայ գործողութեանց հիմն ընենելով այն տուրքը սնմանապէս հաստատել:

«Որ և է մատակարարութեան տարազոյն թիւնը կուգէ որ նախ իրեն պիտոյրը ճանչցուի. ուստի թաղական խորհրդոց արարք է խրաբանչիւր թաղայ մէջ եկեղեցւոյ և դպրոցայ տարեկան ծախքերը որոշել. նմանապէս պէտք է թաղին ազատներուն օրինաւոր ցուցակը շինել և ասոնց ինամատարութեան բոլոր պարագայներուն վերաբերեալ ծախքերուն հաշուեցուցակը պատրաստել. ասոնցմէ ի զատ թաղին մէջ կարեւորութիւնը ճանչցուած տնօրէնութեան համար պէտք ըլլալով ծախքը գլխաւոր:

«Այն ծախուց գումարը կը կուգէ համարժեք թաղին ունեցած տնօրէնութեան և արտաքոյ կարգի հասոյթները (ինչպէս են եկեղեցական հասոյթ, կալուածական հասոյթ, նուէր, եւ այլն) ստիպելով, թաղին բնակիչներուն կարողութեանը և թաղին պիտոյթին համեմատ իրենցով թաղական տուրք մը տուրուէ տարի ուղիւ, և պարտաւոր կամ տուրքաւոր Յանձնաժողովոյ գլխաւորն է:

«Թաղական տուրքերը արդարութեամբ հաստատուելու համարժեք թաղական խորհուրդները պէտք է որ թաղին մէջ թաղական ընդհանուր ժողովներ կազմեն՝ թաղին բնակիչներէն ամեն աստիճանէ յարմարագոյն անձինքը հրաւիրելով:

«Այն ժողովին մէջ թաղին բնակչաց ցուցակը առաջ դնելով և թաղին պիտոյթը և բնակչաց կարողութիւնը կրնայ առաջնորդ ընենելով՝ խրաբանչիւր թիւն կողմանէ յարմար նպատակ մը որոշել, և այն որոշումը Յանձնաժողովոյ վրայ վստեղացնելու ներկայացնել»:

— Ինչեալ լրագրոյն մէջ յետագայ ցաւալի ծանուցումը ևս կը կարգաւորէ:

«Կ. Պօլսոյ նախկին Պատրիարք ամենապատիւ Յուսէփ արքայան հայրը յատուկ նամակով մը կը խնդրէ մեզնէ ծանուցանել արդոյ հաստատութեան, թէ Գլխին Սրբապետ թիւնը ամեն կողմանէ անկարգաւոր, անձնաւոր և առողջութիւնը կորուսած և աւուր պարկէն անդամ հայր թիւնը անկարող ըլլալով, և տարի մը ի վեր ալ պարկէն պարկէն թիւնը և ինչպէս թիւնը պատճառաւ արարքի տակ ինչպէս, հարկաւորութիւն է անցեալ տարի ըստ կտակը յիստ կոչելու և արեւել:

«Երբեք սրբապետն իր այս հարկարկող որոշմանը վերայ զգարած ցաւին ծանուցելով թիւնը հասկըցնելու համարժեք նամակին վերջը դարձեալ բազմաբար և յոյս կը ցուցնէ իր կտակը վերանորոգելու, թէ որ ժամանակէ հետ Ստոյուպայի թիւնը ամեն կողմանէ անկարգաւոր և անհանգիստ մը ունենայ:

Ընդհանուր 636 թուոյն մէջ, այսինքն 1860 շոյէ եմբերի 12-ին, հետեւեալ աւելեալ թիւնները տուած են մը ի վերջ:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՐԵՆԻՐԻՆԵԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

«Մօտերս այս ամուսնի ընկերութիւն մի հաստատուեցաւ ի Կոստանդնուպոլսոյ ի նպատակ կարօտաւոր անդամաց ընդհանուր Հայոց ազգիս առանց խորտա-

Այս ամեն պարագայները հիմնադիւ մը մէջ ամփոփած՝ Տնօրէն ժողովը ընդհանուր ժողովին ներկայացուց և ընդհանուր ժողովին կարծիքն առնելով որոշուեցաւ որ հիմնարկութեան ծախուցը համար, այսինքն 1400 լիտային համար, մասնաւոր ստորագրութիւն մը բացուի ընկերութեան անդամաց մէջ:

Հիմնադիւ մէջ նշանակուած ընկերութեան նըպատակին ծառայող միւս երկու միջոցներն էին, Ա. մայրաքաղաքիս Հայոց դպրատուններուն մէջ ընտրելու և աշխատաւոր որբ ու անաւոր տղայք ու զանոնք եւրոպայի կամ քնիլ ճարտար արուեստագործքով զնելով կը թել զանազան օգտակար արուեստներու մէջ, և Բ. հողագործութեան ու արուեստներու վերաբերեալ գործնական գիւրքեր հիւրանակել կամ թարգմանել համաժողով և պարզ ոճով և ձրի տարածել ազգին չբաւոր ու արուեստաւոր մասին մէջ: Այս երկու երկրորդական միջոցներուն գործադրութիւնը մասնաւոր յանձնաժողովի մը պիտի յանձնէր Տնօրէն ժողովը:

Մինչև հոս ըսածներէս հասկըցուեցաւ որ հիմնադիւ ընկերութեան ետեւ Տնօրէն ժողովին պարտաւորութիւնները կը ըլլային: Ա. բաժանորդագրութիւնը տարածել թէ Պօլսոյ մէջ և թէ դաւաճներու մէջ: Բ. հիմնարկութեան ծախուց համար մասնաւոր նուէրներու ստորագրութիւնը բանալ լրագրին մէջ և արեւելեան ընկերութեան աշխատել: Գ. վերջինչեալ երկու

քեան կրօնի, այսինքն առանց բացառութեան հետ-
մեղադրանքի և բողոքական անդամաց Ազգին :

«Այսպիսի մարդասիրական գովելի և Աստուածա-
հաճոյ նպատակաւ հաստատեալ ընկերութիւն մի ան-
շուշտ կարօտ է զատագոյնութեան որ եւ իցէ լրացրի
մի . քանզի անոր նպատակը՝ իւր ամենեւնի հօգի զա-
տագոյնութեանն է : Ուստի յուսամք թէ ջերմեանդ եւ
համակրական սիրով պիտի ընդունուի Հայոց ազգին
ընդհանրութեանն եւ իւրաքանչիւր, ըստ իւր կար-
եաց , յամարամիտ սրտի . գործակից եւ նպատակա-
տույց պիտի ըլլայ նորահաստատ բարեգործական ըն-
կերութեանը . որ խիստ օգտակար եւ մեծամեծ ծա-
ռայութիւններ կրնայ մատուցանել անգործ եւ անտե-
րունց ազգայնոց :

«Յայտնի է ամենուրեք թէ այս բարեգործական ընկե-
րութեան նպատակը որչափ որ ազգագոյն եւ վեհաճո-
նական է , նոյնչափ անոր գործադրութիւնը դժուար
եւ տաժանելի է : Սակայն աշխատութիւնը լաղրոյ է
ամենայնի . եւ ակնկալութիւններ մեծ է անոր բանի-
բուն հիմնադրաց վրայ , որ եւ Մ. Աղաբոն եւ Յովսէփ
Շիրազեան արժանաւարդ ուսումնական անձինքը .
ու տարակոյտ ջոհմիք թէ անոնց յաջողութեան ջանքը,
փորձառութեամբ եւ խոնարհ անաշխարհութեամբ,
յիշեալ ընկերութիւնը յառաջագոյն պիտի ծաղկի եւ
իւր արդիւնատու վախճանը ձեռք պիտի բերէ»:

Այս տեղեկութիւնները տուած ժամանակէն
մինչեւ յայտօր , յիշեալ ընկերութիւնը անհաղ-
թանակ և զիպուածական ծանր գոյնութեան
ենթակայ եղաւ . այսու ամենայնի տեղ խոհեմ
կառավարութիւնը կարող եղաւ , իւր համա-
րութեամբ և իւր յարատեւ ջանքերը անվտանգ
և հաստատուն պահել զայն . և այսօրուան օրս
Համազգային բարեգործական ընկերութիւնը
իւր կանոնաւոր ընթացքը կը շարունակէ , թէ
պէտեւ յուշիկ բայց հաստատուն քայլերով , և
ըստ ժամանակին իւր ազդեցութեամբ նպատակին
հասնելու հիմնաւոր տեղեկութիւններ կ'տալ :

Համազգային բարեգործական ընկերութեան
Տնօրէն ժողովոյն տեղեկագրութիւնը . զոր ըստ
գրոյց Ռանասիրական մէջ կը հրատարակուի ,
այս մեր ըսածները կը հաստատէ լիազէս և ըստ
ամենայն մասին :

Վստիկոյն լրջաւոր մերձաւոր և հեռու
ընթացող ուղիքներով յիշեալ տեղ-
եկագրութեան վերայ հրաւիրելով , կաղնեմը
զնոսա խոնարհաբար որ իրենց ազգասիրական
գործակցութեամբ բարեհաճին քաջալերու-
այապիսի մարդասիրական ընկերութիւն մի որուն
նպատակն է ընդհանուր ազգին ողբ , անպէր ու
զուրկ եղբայրներու համար անհաղ-
թանակ օգնութիւններ և արուեստից զբաղեցնել :

Գերազանց տեղեկատու Հանրային
եանց գիտնական վարդապետը՝ Փարիզի էջ
մինչեւ յայտօր հրատարակած Հայ Հայ պատմա-
անուն գիրքերէն մօտեւ հարիւր օրինակ յա-

ղարկեց ի Վիլնիւ , ձեռամբ Համազգային բա-
րեգործական ընկերութեան , բաժնէլու համար
նոյն երկրին ուսումնասիր Հայագիւ չքաւորաց
ի կողմանէ հանգուցեալ լրջոյնեան լրջահամ-
աղային որդւոյն Ռաֆայէլ աղա սեպուհին :

«Ի՞նչ միջոցաւ ձեռամբ կը ընթանայ իւր
տանգունդ ուղիքը ազգային հիւանդանոցին յա-
ւալ կողմէն որ օրն օր լաւանալու վերայ
է ազգասիրական ջանքը նորահաստատ Օգնա-
կան ընկերութեան և ձեռնառութեամբ երեւել-
եաց ուղիքի . որոյ մէջ նշանակութեան արժանի
են յիշեալ հիւանդանոցին խնամակալ մեծաշուք
տիկնայ մարդասիրական օգնականութիւնները :

«Վստիկոյն լրջաւոր խան դորապետը , որ
ազգաւ Հայ է Վ. Պօլոյ Պարսից դեպի անտառ
խորհրդական է , ի վարձատրութիւն իւր հա-
ւատարիմ ծառայութեանց , օգնութեամբ Հա-
հին բանակի օգնական անուանեցաւ և Վալիսու-
ու լրեգական երկրորդ կարգի շքանշանը ընկա-
լաւ հանդերձ կարմիր ժապուէնով :

«Վստիկոյն նոյնմբերի 22 ամսամիտով հե-
տեւ ազգային գ. քաղաք լուրերը կուտան մեզ :
«Նոյնմբերի եւ անհամաձայնութիւնը տեսանին
յամենայն տեղիս ի կրօնական մասին ի միջի Հայոց
յորոց երբ որ նեղեցի իւր յորոց եւ իցէ պատճառաւ
պատրաստ է ի փոխութիւն հաստատ ընդ յորե-
րականութեան , որ տարածի միջոցաւ հայերէն լրա-
գրութեան միայն»:

Վստիկոյն միջակին առաջնորդ գերապատիւ
տեղ Պօլոյ սրբազան արքեպիսկոպոսը , ընկե-
րութեամբ երկր քահանայից և երկր ազգային
երեւելեաց , ամսոյ 20ին , այսինքն Յունուարի
1ին ըստ Ֆրանկաց , այցելութեան գնաց Սեմին
Բրիտանիոյ հիւպատոս մեծաշուք միտք 24րդ
Պէտտին ի շնորհաւորութիւն նոր տարւոյն :
Վ. հաւաքով ի վերջոյ թաղուհւոյն երեսփո-
խանը բազում յարգանք և համակրական սիրով
ընդունեցաւ յիշեալ մեր հոգեւոր հովիւը :

Նորին Սրբազանութիւնը նոյն օրը լրջոյ հիւ-
պատոսարանէն ելելով՝ Իտալիոյ ընդհանուր
հիւպատոսարանը գնաց ի շնորհաւորութիւն նոր
տարւոյն և ի հաստատուն այցելութեան Իտա-
լիոյ ընդհանուր հիւպատոս մեծաշուք մօսիւ-
լ . իննա ասպետին :

Ինչպէս մեր նախնեմայ թուովը գրած եմք ,
յիշեալ ընդհանուր հիւպատոսը՝ միւսնոյն պաշ-
տօնիւ Վարժու պիտի երթայ մօտեւ . ուստի
մեր հոգեւոր հովիւը իւր առաքելական սուրբ
օրհնութեամբ բարի ձանապարհորդութիւն ,
յաջողութիւն և յառաջադիմութիւն բարե-
մաղթեց յիշեալ հայասէր երեւելի պաշտօնա-
տարին . որուն յիշատակը անընդէլ պիտի մնայ
միշտ Իզմիրի Հայոց ազգին մէջ :

տարբերութեան թուաշուքից բազումներուն մէջ
յուշիկ յուշիկ փճանալու վրայ է :

Պարոններ ատանկ կարծիք մ'ընել անիրաւութիւն
է մեր ազնուամիտ ընկերներուն դէմ , անիրաւութիւն
է Տնօրէն ժողովին անպատու դէմ , անիրաւութիւն
է այս ժամանակիս հոգւոյն դէմ : Վրեմք Պարոններ
որ անոնք որ էն առաջ եկան այս ընկերութեան
անգամ դրուեցան՝ քանի՜ ազնիւ զգացումներով և
ինչ յոյսերով լցուած էին , երբ իրենց քրտինքն
մասն հանելով ու իրենց ապրուստէն կտրելով բե-
րին լիւս մը ձգեցին այս մեր զանաւանդ . ահ ,
ան մէկ լիւսն աւելի փառաւոր նուէր մըն է բարե-
գործական ընկերութեան , քան բոլոր ընկերութեան
ընկերը նուէրն առ լիւր . զի սիրտն է որ կուտայ
զանի և ոչ քսակը : Այս լիւսն տուող , ապահով
եղիք , ամեն տարի նորէն պիտի ապ և հարկ ըլլայ
նէ՛ղ զո՛ւմ աւելի ընելով երկու աւելի լիւս պիտի
տայ , մինչև որ բաւական թիւը լցուի : Բարեգոր-
ծական ընկերութեան զբաղակալը իր սնտակին
մէջ պահուած 241 լիւսն է , Պարոններ , և ոչ 100
հազար լիւս , եթէ կարելի ըլլար ժողովը , այդ
զբաղակալը ուր ցեղը զննէր և ուստի չա-
փականեր , Ազգին լուսաւորեալ մասին առատաբ-
տութիւնն է . — հանք մը որ երբեք չսպառի :

(Մնացորդը հետեւեալ քառով :)

Մեծաշուք մօսիւ իննա ասպետը շատ սիրա-
լիր յարգանք և որդիական ջերմեանով թիւ
ընդունեցաւ մեր գերապատիւ տեղ Պօլոյ արքե-
պիսկոպոսը , երկու անգամ մեծ բարեպաշ-
տութեամբ , համբուրելով անոր աջը , այսինքն
թէ եկած և թէ դադար ժամանակը :

Լիւքսանդրիայէն ամսոյ 23ին կը գրեն , թէ
յիշեալ քաղաքին կառավարիչ խորհրդի փաշան
մեծ գործունէութեամբ հոգ կը տան մարդկու-
նայն քաղաքը բազմաթիւ եղեռնագործ թափա-
ռականներէ , որ հասարակաց ապահովութիւնը
և անդորրութիւնը կը լրջոյն : Նորին Վստ-
մութեան խնամքը արդէն հարիւրի չափ չարա-
գործ անձինք բանտարկուեցան և կը յուսացուի
թէ Լիւքսանդրիոյ բնակիչները շուտով իրենց
առջի անդորրութիւնը ձեռք պիտի բերեն
յիշեալ փաշային յարատեւ և աշխուշ հոգա-
տարութեամբ :

Բեռլինի քաղաքին կը գրեն , թէ այս մայրա-
քաղաքին և Բեռլինի սահմանադրութիւնը մէջու-
կաս մնացած երկու ձանադարձը լրջաւ և
չոգեկաւ արդէն կը ընթացայ յիշեալ բոլոր
գծին վերայ : Ուստի Ռուսիան այժմ եւրոպա-
կան երկաթուղեաց հետ կապուած պիտի ըլլայ
այս մեծ ու կարեւոր հաղորդակցութեան ձա-
նապարհին բացուելով :

Վստիկոյն վեհապառ կայսրը և բարձրագա-
տիւ Հարրիս Մեծ-Վստիկոյն ամսոյ 10-20ին
Վ. ենեալի հասեր են , ուր զննուողական մեծ
կը թուի ընկեր տեղի պիտի ունենան :

Կըսուի թէ Նորին Վ. հաւաքովութիւնը միայն
15 օր մնալով ի Վ. ենեալի , պիտի վերադառնայ
ի կայսերանիստ քաղաքի Վ. եննա :

ԲԱՆԳԻՐԻ ՀԱՅ-ԳԼԵՆԻՆԵՐ

Յօրինաց նախկին վարտանալ Հայկական վարժա-
րանին , անգամ Ստիպան ընկերութեան Փարիզ ,
պատմական Հիւսիսային Փարիզ : Ստիպան ընկեր-
ութեան Փարիզ , Լայպ , Լայպ :

Տպւալ ի Փարիզ 1861 :

Բարակ ու անոր ընդ լրջաւ շատ մարդու տպւալ
ու 1052 երեսէ բաղկացեալ փոքրագիւր բաղկիւր մըն է
որուն պատուականութիւնը եւ կատարելութիւնը իւ-
րաքանչիւր շուտով պիտի հասկանայ երբոր ան-
գամ մը աչքէ անցնէ զայն :

Թեպէտեւ փոքրագիւր , սակայն այս բաղկիւր ու-
րաւայ մեծագիւր բաղկարանի մը գրեթէ ամեն հիւր
համառօտի կցապարտակէ , առանց ի բաց ընդոյ
պիտանի բաղկեր , անոնց բազմաթիւ եւ փոխաբե-
րական առումները , եւ հալկաբանութեան ու գաղ-
ղիւրաբանութեան զանազան ոճերը եւ դարձուածները :

Ուսումնական հասարակութիւնը պիտի տեսնէ թէ
այն նորատիպ Հայ-գաղղիերէն բաղկիւրը մինչեւ
ցայտօր հրատարակուածներէն կատարելագոյնն է
ըստ ամենայն մասին , այսինքն թէ բաղկիւր առատու-
րեանը կողմանէ եւ թէ անոնց նշանակութեանը ճշ-
դութեանը եւ յստակութեանը կողմանէ :

Յայտնի է որ գաղղիերէն պիտանի եւ տիեզերական
լեզուին ուսմանը հետեւող Հայ պատանիները մեծ
կարօտութիւն ունենան այսպիսի կատարելաւ բաղկիւր
մը , որուն հրատարակութեանը շատ փափագանք
կըստական : Ուստի արժանապատիւ տեղ մարտնչի
վարդապետը՝ ազգային ուսումնասիրաց այս կար-
տարիւնը լցուցանելու բաղանջով՝ արիաբար ձեռք
գարկաւ այս դժուարին եւ տարժանական գործոյն , ու
գիրք եւ գրքի մեծ եռանդեամբ շատ տարիներ աշ-
խատելի ետեւ յաջողեցաւ վերջապէս ի յոյս ընծայե-
լու այս պատուական բաղկիւրը . որ տարակոյտ
չունիմք , մեծ սիրով եւ անկեղծ շնորհակալութեամբ
պիտի ընդունուի բոլոր հասարակութեանն :

Մօսիւ . Նոյ . Տիւրքիէ հալկաբան բաղկանման գաղ-
ղիացի վարժապետը , որ Փարիզէն Արեւելեան կենդա-
նի լեզուաց կայսերական դպրոցին մէջ դասատու է ,
յստուկ նամակաւ մի իւր խնդակցութիւնը եւ իւր
շնորհակալութիւնը յայտնած է մեծարգոյ մարտնչի
վարդապետին , անոր այս պատուական աշխատա-
սիրութեանը համար :

Հարկ կը ճանաչիմք ծանուցանելու , թէ այս Հայ-
գաղղիերէն բաղկիւրը նուիրուած է ի հեղինակին առ-
օգտութեամբ . Աղեքսանդր կայսր ամենայն Ռուսաց :
Կըսուածի Կ . Պօլոյ ամեն գրականագրութիւն
Իզմիր Արշարունայ սպագրատունը : Իւրաքանչիւր
գինը՝ 15 Ֆրանք է :

ՔԱՆԱԿԱՆ ԵՐԱՐԱՆՈՒՄ

Ձմիռնիս, 50 Դեկտեմբերի :

Բարձրագույն Սահմանադրող ժողովի մանչուսն առթիւ, քաղաքի Մեծին Բրիտանիոյ Հիւպատոսարանը, ինչպէս նաեւ իւր զօրակալ մինչեւ ցիւս սեան քաղեց երեք օր, այսինքն երկուշաբթի, երեքշաբթի և չորեքշաբթի օրը : Միւս բոլոր Հիւպատոսարանները, նմանապէս նաւահանգիստը զտնտեսած զաղղիացի նաւատորմից մասնակից եղան այս յայտարարութեան սղոյ, մինչև չիկն սեան քաղելով իրենց զօրակալը :

Նահանգիս վստահալից կառավարիչը յատուկ պաշտօնատար մի յուշարկելով Անդղիոյ մեծաշուք Հիւպատոսին, իւր միտքարկածն յարգանքով մատուց անոր :

— Մեծաշուք Նէյթ—Պէյը, որ արտաքին գործոց պաշտօնակալ է նահանգիս ընդհանուր կառավարիչին քով և քանիմը ամիսէ ի վեր Կոստանդնուպոլիս կը գտնուէր, անցեալ չորեքշաբթի երեքշաբթի և անմիջապէս սկսաւ իւր պաշտօնը ի գործ դնելու :

— Բարձրագույն Սահմանադրող ժողովի մանչուսն առթիւ, քաղաքի Մեծին Բրիտանիոյ Հիւպատոսարանը, ինչպէս նաեւ իւր զօրակալ մինչև ցիւս սեան քաղեց երեք օր, այսինքն երկուշաբթի, երեքշաբթի և չորեքշաբթի օրը : Միւս բոլոր Հիւպատոսարանները, նմանապէս նաւահանգիստը զտնտեսած զաղղիացի նաւատորմից մասնակից եղան այս յայտարարութեան սղոյ, մինչև չիկն սեան քաղելով իրենց զօրակալը :

Բարձրագույն Սահմանադրող ժողովի մանչուսն առթիւ, քաղաքի Մեծին Բրիտանիոյ Հիւպատոսարանը, ինչպէս նաեւ իւր զօրակալ մինչև ցիւս սեան քաղեց երեք օր, այսինքն երկուշաբթի, երեքշաբթի և չորեքշաբթի օրը : Միւս բոլոր Հիւպատոսարանները, նմանապէս նաւահանգիստը զտնտեսած զաղղիացի նաւատորմից մասնակից եղան այս յայտարարութեան սղոյ, մինչև չիկն սեան քաղելով իրենց զօրակալը :

— Նիւրնբերգի գիւրքի Վատարական թատրոնին մէջ Մեծին Նիւրնբերգի ուղեւորութիւնը շատ յաջողութեամբ ներկայացուցին, և բազմաթիւ հանդիսատեսները մեծապէս գոհ եղան դերասանաց յաջողութիւնէն, զորս յաճախ ծափահարութեամբ քաջալերեցին :

— Հարուսայնի հովերէ և սաստիկ անձրևներէ ետեւ, որ բաւական ժամանակ զոնցան, հիւսիսային հովը կը փչէ այժմ և արեւախալը պայծառ օրեր կընէ հանդիմանաւոր զօրով : Պարզեցնելով մէջ գտնուած ջուրերը ամենքն ալ տառեցան, և Ռէստուրի ջրակառնով մինչև զրոյ իջաւ երկէ և այսօր :

— Յաւերթահարան անուն կիսամիտայ բանասիրական թերթին առաջին թիւը այս չորեքշաբթի օրը հրատարակուեցաւ, որուն յաջորդութիւն կըրարեմանութեամբ ի բոլոր սրտէ : Յաւերթահարը կըրտատանայ բանասիրութեան հետեւ կենտրոն, որոյմէ բարեկարգ հասարակութիւնը իրտաժողոված է, օգտակար և զուարճիկ տեղեկութիւններով և պատմութիւններով զբաղեցանել սղոյն երիտասարդները և երիտասարդակները :

— Աթէնքի լրագրաց մէջ կըրարգտմը թէ Յունաստանի Օթոման թագաւորը բարեհաճեր է Պրիւի կարգին մեծ խաչը շնորհելու Աթէնքի պատրիարք սրբազան Հէրոթիմոս արքեպիսկոպոսին և Ալեքսանդրիոյ Պատրիարք սրբազան Եսայիոս արքեպիսկոպոսին, նմանապէս հրաւանատարի չքանչաւը շնորհել է Պրոտայի տէր Կոստանդինոս, իրտի տէր Ղրիզմիտ և Սարկոյ Պարապուրու տէր Սիմիոն գերապատիւ մարաղիտոց :

— Անտոնիէ հեռագրութեամբ հասած լուրերը Յունաստանի Եկն են ըստ նոր տուածին, և կըմանուցանեն թէ Ամիրիային երաժ վերջին լուրերը մեծ վատահոգութիւն կուտան թէ Անդղիոյ և Միացեալ Նահանգաց մէջ պատահած վէճը խորացում կ'առնէ սլտի վերջնաց :

ԾԱՆՈԹ ՆՈՒՄ

Յայտնի է որ ձոնախոյ անուն բանասիրական պատուական տետրակ մի ամիսը անգամ մի կըհրատարակուի ի Մոսկուա, խմբագրութեամբ Ձմիռնացի պատուելի Մեքայ Մեքեանց Մագիստրոսի եւ իւր որդւոյն ուսումնական պարոն Զարմայի : Նմանապէս անոնց խմբագրութեամբ են նոյն մայրաքաղաքին մէջ Հարաւալեր Ռուսիոյ անուամբ լրագիր մի կըհրատարակուի երկու անգամ ամիսը :

Ձոնաքաղին եւ Հարաւալերին տարեկանը, երկուքը մէկ տեղ ծարարովանց կամ 20 Ֆրանք է : Ով որ իգմիրի մէջ կըցանկայ բաժանորդ գրուիլ, կընայ ընդունիլ զանոնք Արշարունոյ խմբագրին միջոցաւ, առանց ուրիշ ծախուց ճանապարհի :

Ստորագրեալները կըմանուցանեն թէ մօտեքս քարգմանութեան գրասենեակ մի հաստատուեցին ի Կիլիկիա խանը . ուր կըցրեն եւ կըբարգմանեն ամեն կերպ գրութեան որպիսի են, աղբրագիր (արգունայ), նամակ, պայմանագրութիւն եւայլն, գաղղիերէն, իտալերէն, յունարէն եւ տաճկերէն լեզուով :

Թոտորի Դարբասից,
Երեմի Էֆենտի
Նախորդ քեաքիա մեհլիսին :

ԶԱՐԲԱՆԱԼԻ ԴԵՂ ՄԸ

Սպեղանի Թոմայի Հոլոսէյ :

Սպեղանի մարդկային մտաց ամեն արտադրութիւնները ժամանակ մը տեւելէ ետեւ, նոր գիւտեր անոնց տեղը կը բռնեն : Բայց այս խօսքը այս դեղին չիբարբերիր . վասնզի օրուան մը հասար չէ այլ մշտապէս և անոր ներգործութիւնը օրտորում սրեան մէջ եղած հիւանդութեանց արմատները կըջնջէ և բէշկութեան արհեստն ալ անկէց աւելի բան մը չիկնար ձեռք բերել : Այս սպեղանին մտոյն և մարմնոյն մանրամասնութեան մէջն անցնելով, ինչպէս որ ջուրը ծակակից բանէ մը կնիցի, կերթայ կըգտնէ խոյլ պարանոցի, օձիկ, ուռոյցք և քաղցիկը ըստած ակտերուս արմատը, նմանապէս գէշ վերաց և պաշարներու մնացորդաց որ արեան շրջարեւութիւնը կարեն, և անոնց պալանտութիւնը անհետ կընեն :

Յաւերթահար

Հոլոսէյի սպեղանին ամեն դէպքերու մէջ կըբժշկէ սրունից պարտըր) ցաւերը թէ և քսան տարուան ըլլայ : Որչափ կարք դուռնալի և ուռեցած ըլլայ մարմինը, այս ակտը չիկնար իմանալ, և թէ յիշեալ սպեղանին օրը երկու անգամ առատապէս դուռն ցաւած տեղը և աղէկ մը շփուի : Յետո նոյն սպեղանին լաթի մը վրայ շատկէլ քսելով ցաւած տեղը ծածկելու է : Այս կերպիւ եթէ շարունակ հոգ տարուի, վատապէս հիւսկերը դուռն կընեն . վերջերք քիչ ժամանակուան էջ յարմատոց անոյ կըբժշկուին և սրունից միւս մասերը իենց բնական երևոյթը դարձեալ կըտանան :

Նին վերջ խոյ և քաղցիկը

Խոյ պարանոցի, և ուրիշ խոցերը, որչափ և հնացեալ բնան շուտով կըբժշկուին Հոլոսէյի սպեղանին և դեղահատերը գործածելով : Այս դեղին ներգործութիւնը պաշարու և շարունակ քաղցիկաց վրայ գրեթէ հրաշալի է . բանի առջի բերանը անոնց վրայն կըհանէ զիջոյր որ զխոցը կըբժշկէ միշտ . և հետեալքը կըբժշկէ զանոնք :

Եկու մն ջրաց և կարծրութիւն ի յօրաւորութիւն (օյնաք երեքի) :

Այս ակտերն ևս շուտով կըբժշկուին Հոլոսէյի սպեղանով . որ իւր ներգործութեամբ երեքի զանգիսացաւ նաև անդամաւործութեան շատ դէպքերու մէջ :

Տեւտեստութիւն :

Այս սպեղանին տեւտեստութեան (մայաքը) ամենին վտագաւոր դէպքերը կըբժշկէ, և թէ գործածեն զայն ինչպէս որ պատուիրեալ է ծանուցագրոյն մէջ :

Սորթային հիւանդութիւնք :

Խտուարանները (գաղարջը), չոր արտաքս յարձակումները և խորոյս մօրթոյն ամեն գրգռութիւնները աներն ոյթ կըլնան քնի մը անգամ այս սպեղանին քսելով : Գաւառ տալ տուրաւոր որտաշնութեան պակասութեան կըպատճառի, և ըստարաւժ ար սպեղանին ներս մտնելով կըրանայ անմիջապէս մարմնոյն ծակալիլ և կըջրուէ պարզապէս : Եւ կերպիւ հիւանդութիւնը անհետ կըլնայ : Այս տիկիները, որոց երեսը և բազուկները ոտի զոյտալ են մօրթային հիւանդութիւններով, կընան առ միջոցաւ զիջուար դեղը գործածելով : շուտով անհետ ընել նոյն տըրփուութիւնները և դարձեալ ձեռք բերել մօրթոյն բնական դոյնը և կարգութիւնը :

Այս սպեղանին յատկապէս օգտակար է հետեւեալ ակտից : Ուռոյցք : Բաղձիկեղ (շերթիկ) : Կորուածք : Գեղուածք կամ կծկուածք : Կիւսանց կամ ջրաց (սինիլ չիբիլմաի) : Կոշտ ոտից (նաքը) : Խթութիւնը մօրթոյն : Յօդացաւորութիւն : Խաղաւարտ (չպան) : Ջրգողութիւն (օրսգա) : Նեղաբերան : Խոյիստը վերք (ֆիսթուլ) : Ուռուցաւորութիւն (նիգրիս) : Սթիւնակաթութիւն (պէլ սովուքուրու) : Բոս : Լեռդի հիւանդութիւնք : Խոյլ պարանոցի : Յաւ պարանոցի : Արթրիտեան ակտք : Դող ցաւալին (թիք տուրլեօ) :

Այս սպեղանին, որ կըլնուի նոյն խի հիւանդին անհետանալ վերակացութեամբ անոր ընդհանուր գործարանաց մէջ, կըծախուի ի Լոնտոն Սթրէթ Կոլուած Թաղը Թիւ 244- և ի Եւր Եւրոպ Մայիսին Լէն Թաղը Թիւ 80 : Խիւ ուրիշ երկրները, իւր գործարանաց քով կըգտնուին . որոց անունները հետեւեալներն են . Իգլիկ : Իքար է Զիւսի, և մօտիւ Բոյի բժիշկը, որ Փարիսի տըմնատ անուն դեղաւանդաւ խանութին տէրն է . Կ. Պօլս : Ա. Սիմոն և Փ. Տեւտեստ, Ալեքսանդրիոյ Փ. Բերբերի, Խոյիլի Կալարոյ, Բիւս կղզին Զ. Սթիւնակաթութիւն : Մօրթոյն : Միւր, Պարթէ Երկու վաւայ : Յիշեալ սպեղանին տուրլեքը զանազան մեծութեամբ կն և կըվաճաւին 9, 22, 33, 88, 176 և 204 զուռուշի իւրաքանչեւը, և ամեն մեկուն մէջ հայերէն լեզուաւ ծանուցագիրը կայ, որ այս սպեղանին գործածութեան վրայօք մարաւման տեղեկութիւններ կուտայ :